

TURUN YLIOPISTO

Biolääketieteen laitos, patologian oppiaine

OJA, LAURI: Eturauhassyövän metastasointia ennustavat biomerkkiaineet

Syventävien opintojen kirjallinen työ, 40s.

Patologian oppiaine

Maaliskuu 2017

Kehittyneissä maissa, kuten Suomessa, eturauhasen adenokarsinoma on miesten ylivoimaisesti yleisin syöpä. Suurin osa eturauhassyövästä on latenttia muotoa, joista noin 10 % etenee kliinisesti merkittäväksi syöväksi. Kliinisen syövän riskiä edetä metastaattiseksi taudiksi ennustaa parhaiten syövän erilaistumis- (Gleason-pisteet eli GS) ja levinneisyysaste (TNM-luokka). Valtaosalla potilaista on toteamishetkellä pienen tai kohtalaisen riskin tauti ($GS \leq 7$), eikä toistaiseksi ole löydetty tehokkaita menetelmiä tunnistaa tästä potilasjoukosta potentiaalisesti aggressiivisiä tautitapauksia. Lisäksi laajasti käytössä oleva PSA korreloi huonosti Gleason-pisteiden kanssa eikä sitä voida luotettavasti käyttää aggressiivisen eturauhassyövän tunnistamiseen.

Tämä syventävän opinnäytteen kirjallinen työ perustuu laajaan kansainväliseen tutkimukseen (Movember GAP 1 unique TMAs), jonka tavoitteena on löytää kudosemikrosirujen (tissue micro array; TMA) avulla uusia eturauhassyövän metastasointia ennustavia biomerkkiaineita. Tutkimusta varten tunnistettiin Turun yliopistollisessa keskussairaalassa vuosina 1995–2015 hoidettujen potilaiden joukosta ne, joilla radikaalin prostatektomian (RP) yhteydessä oli todettu metastasointi lantion alueen imusolmukkeisiin. Kirjallinen työ koostuu eturauhassyövän kirjallisuuskatsauksesta sekä potilasaineiston kliinisten ja histopatologisten tietojen tilastollisesta analysoinnista. Myös diagnoosivaiheen paksuneulanäytteet (PNB) sisällytettiin aineistoon.

Aineisto koostui 73 potilaan näytteistä, jotka kaikki edustivat erilaistumisasteeltaan $GS \geq 7$ eturauhassyöpiä. Tilastollisessa analyysissä kävi ilmi, ettei PSA korreloi eturauhassyövän erilaistumisasteen kanssa. Potilaiden ikä diagnoosihetkellä oli normaalisti jakautunut ja keskimäärin 63 vuotta. Aineiston RP-näytteissä ei ollut yhtään $GS \leq 6$ tapausta, mistä voidaan päätellä, että $GS \leq 6$ eturauhassyöväät eivät käytännössä metastasoi. Näitä tuloksia tukevat myös aiemmat julkaistut tutkimukset.

GAP 1 unique TMAs mahdollistaa ensi kertaa lupaavimpien biomerkkiaineiden laajamittaisen validaation retrospektiivisellä monikeskusmateriaalilla. Tutkimuksesta saatava tieto voi tarjota uusia työkaluja kliiniseen päätöksentekoon arvioitaessa eturauhassyöpäpotilaan riskiä taudin metastasoinnille ja uusiutumislle.

Avainsanat: Eturauhassyöpä, biomerkkiaine, etäpesäke, ennuste